

כבוד הציבור: לכתחילה או בדיעבד? אוביקטיבי או סוביקטיבי?

א. **חידושי הריטב"א מסכת מגילה דף ד עמוד א**
וכיון דקי"ל כר' יהושע בן לוי דחייבות [במקרא מגילה], אף מוציאות - אלא שאין זה כבוד לציבור והן בכלל מארה.

ב. **ב"ה אורח חיים סימן תרצ**

ומ"ש והרמב"ם כתב אבל לא יקרא לכתחלה יושב בצבור וכו'. פירוש דגם הוא סובר דאפילו לכתחלה קורא יושב אלא שסובר דבצבור לכתחלה הוא דאינו קורא יושב, מפני כבוד הצבור, וטעמו דלכל מילי דחיישינן לכבוד צבור בקריאת התורה הוא הדין במגילה דהא טעם שניהם אחד. ולפי זה יראה דאף על פי דלדעת הרמב"ם (הל' מגילה פ"א ה"ב) נשים מוציאות לאנשים במקרא מגילה אפילו הכי בצבור לכתחלה לא תקרא אשה מפני כבוד הצבור כמו בקריאת התורה:

ג. **תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כא עמוד א**

/משנה/. הקורא את המגילה עומד ויושב. קראה אחד, קראה שנים - יצאו.

ד. **חידושי הרשב"א מסכת מגילה דף כא עמוד א**

הקורא את המגילה עומד ויושב יצא. ואף על גב דקתני "יצא" אפי' לכתחלה קאמר. ותדע לך דהא קתני "קראה אחד קראה שנים יצאו." והוא על כרחין לכתחילה הוא

ה. **שו"ת אור לציון חלק ב - הערות פרק ט:ה - הלכות נפילת אפים וקריאת התורה**

ואגב יש להעיר במה שכתב מרן בשו"ע בסימן רפ"ב סעיף ג', "הכל עולים למנין שבעה, אפילו אשה וקטן שיודע למי מברכין, אבל אמרו חכמים אשה לא תקרא בציבור מפני כבוד הציבור." וצריך עיון, שאם עכ"פ אין אשה עולה מפני כבוד הציבור, מאי נפק"מ שאשה עולה למנין שבעה, ולשם מה כתב מרן הלכה זו? ולכן היה נראה לומר שנפק"מ במקום שאין חשש משום כבוד הציבור, כגון במקום שהמתפללים הם בני משפחה אחת, והאשה היא ראש הבית וכל שאר המתפללים הם בניה ונכדיה, שאז אין חסרון כבוד הציבור במה שתעלה לתורה, בכה"ג שפיר יכולה לעלות לתורה ולהצטרף למנין שבעה. ולמעשה צ"ע.

ו. **ר' פרימר, טרדישון, הערת שוליים רנה**

Contrary to other *posekim* in this school, R. Shlomo Fischer, personal communication to Dov I. Frimer, November 29, 2002, maintains that *kevod shamayim* is subjective and depends on the perception of the community (see n. 280, *infra*); thus, if the congregation does not believe that a particular act impinges on the honor of Heaven, it may set aside *kevod hatsibbur*. We should note that R. Fischer refused to rule on the issue of women's *aliyyot halakha le-ma'aseh* (in practice)

מחילה על כבוד הציבור

ז. **תלמוד בבלי מסכת גיטין דף ס עמוד א**

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: אין קוראין בחומשין בבית הכנסת משום כבוד צבור.

ח. **תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מגילה פרק ג הלכה א**

אתון שאלון לר' יונה ולר' יוסה מהו לקרות בספר [חסר] ברביים? אמר לון אסור. לא דאסור, אלא מן גו דנפשהון עגימה אינון זבנין להון אחורי

ט. **תלמוד בבלי מסכת יומא דף ע עמוד א**

"ובעשור של חומש הפקודים קורא על פה." אמאי? נגלול וניקרי! - אמר רב הונא בריה דרב יהושע אמר רב ששת: לפי שאין גוללין ספר תורה בציבור, מפני כבוד ציבור. - ונייתי אחרינא ונקרי! - רב הונא בר יהודה אמר: משום פגמו של ראשון. וריש לקיש אמר: משום ברכה שאינה צריכה.

י. **תוספות ישנים מסכת יומא דף ע עמוד א**

והא דאמר בגיטין (דף ס ב) "דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בעל פה!" אומר רבי דמצוה מן המובחר הוא לקרות אותו שבכתב בכתב ושבעל פה בעל פה, ומשום כבוד צבור לא הטריחוהו לגלול. וריב"א פי' ואמר הואיל ואינו מגיד אלא עבודת היום יכול לקרות בעל פה כעין תפלת המוספין שאנו קורין בעל פה....

יא. **שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכות השחר ושאר ברכות סימן מט:א**

אף על גב דקיימא לן: דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה, כל דבר שרגיל ושגור בפי הכל, כגון ק"ש וברכת כהנים (במדבר ו, כב - כז) ופרשת התמיד (במדבר כח, א - ח) וכיוצא בהן, מותר.

יב. בית יוסף אורח חיים סימן נג "ואין ממנין"
וכן כתב הרמב"ם בפרק ה' מהלכות תפלה (היא"ו) וזה לשונו "ומי שלא נתמלא זקנו אף על פי שהוא חכם גדול לא יהא שליח ציבור מפני כבוד הצבור אבל פורס על שמע משיביא שתי שערות אחר י"ג שנה" עכ"ד. ולפי זה אם רצו הצבור למחול על כבודם נראה שהרשות בידם:

יג. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכות השחר ושאר ברכות סימן נג:ו
אין ממנין אלא מי שנתמלא זקנו, מפני כבוד הציבור. אבל באקראי, משהביא שתי שערות יוכל לירד לפני התיבה, ובלבד שלא יתמנה מפי הצבור או מפי ש"ץ הממנה אותו להקל מעליו להתפלל בעדו לעתים ידועים.

יד. ט"ז אורח חיים סימן נג ס"ק ב
מפני כבוד הציבור. כ"כ הרמב"ם וכתב ב"י "דלפ"ז אם הצבור רוצים למחול על כבודם שפיר דמי לקבלו, אלא זהרא"ש לא ס"ל הכי".
ודבריו תמוהים דודאי אף להרמב"ם לא מהני מחילה, דודאי כבוד הצבור בזה הוא כבוד שמים שמתכוננים לכבוד הש"י בש"ץ שהוא ראוי להיות מליץ בעד הקהל נגדו ית'.
וזהו [ה-אי מחילה] מוכח ממ"ש בפרק הניזקין שאין קורין בחומשין בצבור מפני כבוד הצבור. ובס"ל קמ"ג כתבו הפוסקי' סתם אין קורין בחומשין בצבור, ולא זכרו טעם דכבוד צבור. ואם איתא דמהני מחילה, היה להם להזכיר הטעם, כדי שנלמוד מזה דמהני מחילה! אלא ודאי שלא מהני מחילה בדברים אלו שנוגעים בכבוד שמים:

טו. שו"ת הרא"ש כלל ד סימן יז
ושאלת: מי שלא נתמלא זקנו, כמה פעמים יכול להתפלל באקראי? דע, שיכול להתפלל באקראי כאחד מבני העיר, שמתפלל כשיעלה על לבו; ובלבד שלא יתמנה מפי הצבור, או מפי שליח צבור הממנה אותו להקל מעליו ולהתפלל בעדו לשעות.

טז. מרדכי מסכת גיטין הגהות מרדכי [רמז תסג]
השיב השר משאנץ ושאלתם על ס"ת שנקרע שלש שיטין... והא דאיתא פרק הניזקין ס"ת שחסר יריעה אין קורין בה משום דחסר במילתיה מסתבר טעמא משום כבוד צבור כדאמר' התם "רבה ורב יוסף לא קרו בחומשין בבית הכנסת משום כבוד צבור" וה"ה נמי בס"ת שחסר יריעה אחת, ומוטב ידחה כבוד צבור היכא דלא אפשר קודם שתדחה תקנת חכמים שנתקן מימי משה לקרות בתורה, דכה"ג אמר שיליהי פרק בתרא דמגילה "אין גוללין ס"ת בצבור מפני כבוד" ומעשים בכל יום שגוללין ביום טוב או ר"ח כשאין שם ס"ת אחרת. ועוד תדע גבי חסר יריעה אחת קאמר "אין קורין" ולא קאמר "אסור לקרות"... ש"מ אין קורין היכא דאפשר אבל היכא דלא אפשר שרי ושולם שמשון בר אברהם.

יז. שלטי גיבורים למגילה כד: טו. בדפי הרי"ף (על חזן שלא נתמלא זקנו)
ונראה בעיני שלא נאמר כן אלא משום כבוד הצבור, אבל אם הצבור אינן מקפידין בדבר ראוי לירד לפני התיבה ולישא את כפיו כשהביא שתי שערות, כמבואר בקונטרס הראיות.

יח. בית יוסף אורח חיים סימן נג "ואין ממנין"
אבל הרא"ש כתב בתשובה כלל ד' (סי' יז) "שמי שלא נתמלא זקנו יכול להתפלל באקראי כאחד מבני העיר שמתפלל כשיעלה על לבו ובלבד שלא יתמנה מפי הצבור או מפי שליח ציבור הממנה אותו להקל מעליו ולהתפלל בעדו לשעות" וזהו שכתב רבינו "אפילו יש אחד ממונה אלא שממנה זה תחתיו להתפלל במקומו לעתים ידועים" משמע שאע"פ שהצבור מוחלים על כבודם אין למנותו. וכן נראה ג"כ מדברי הרא"ש שכתב רבינו:

יט. בית יוסף אורח חיים סימן קמג "ומה שפירש"
וכתב מגדל עוז בפ"ט מהלכות ס"ת (ד"ה בגיטין) שרבינו משולם כתב דהיכא דאין להם ס"ת מותר לקרות בחומש וליכא למיחש לכבוד ציבור אחר שאין להם ספר תורה, אך ר"ת אומר דאסור. ומ"ש הגמרא "מפני כבוד הציבור" זהו דוקא בחומשין שלהם שהיו עשויים עם גלילה ועם גליון וכדפירש רש"י אבל חומשין שלנו אסור לקרות בהם. וגם בכל בו (סי' כ יג.) כתב שיש אומרים דהיכא דליכא ס"ת בעיר קורים בשבת בחמשה חומשי תורה שלנו ומברכין לפניה ולאחריה ושר"ת אסור. וגם המרדכי כתב בפרק הניזקין (סי' תו) שיש מדקדקים ממאי דפירש רש"י דדוקא בספר אחד אין לקרות מפני כבוד הציבור הא בחומשין דידן שיש כל חמשה חומשין דעתה אין גנאי מותר. ואומר ראבי"ה דאין בדבריהם ממש דלא הוי טעמא אלא כדמפרש בירושלמי פרק בני העיר (סוף ה"א) מגו דנפשין עגומה אנן זבין לן תורה פירוש כל עוד שנפשינו עגומה שנאסר עלינו לקרות בחומש נצטרך לקנות ס"ת, וכן מצאתי הקורא בחומשין אין רוח חכמים נוחה הימנו מוטב שלא יקרא דאפילו בס"ת שאינה עשויה כתיקון חכמים שאינה תפורה בגידין ואין בין שיטה לשיטה כמלא שיטה אסור לקרות כ"ש בחומשין דאסור לקרות להזכיר שם שמים לבטלה עכ"ל. וכדברי ראבי"ה כתוב בתשובות להרמב"ם סימן קפ"ז וסימן קצ"ט. וכן כתב

רבינו ירוחם (נ"ב חג כ.) דספרים שלנו שאינם עשויים כתיקון ס"ת אסור לקרות בציבור ולא שייך הכא טעמא דמפני כבוד הציבור שיוכלו למחול על כבודם. ומיהו משמע מדבריו שבחומשים העשויים כתיקון ס"ת אם מחלו הציבור על כבודם קורים בו וכן כתב המרדכי בסוף פרק הקומץ (הל' קטנות ס"י תתקסח) ולא משמע כן מדברי הירושלמי שכתב ראבי"ה:

כ. בית יוסף אורח חיים סימן קמד "וכן אין גוללין"

בפרק בא לו כ"ג (סח:) תנן וקורא אחרי מות ואך בעשור וגולל ס"ת ומניחו בחיקו ובעשור שבחומש הפקודים (במדבר כט ז) קורא על פה ובגמרא (ע.) אמאי נגלול וניקרי כלומר למה קורא על פה יגללו עד שיגיע לובעשור שבחומש הפקודים ויקרא בו ומשני לפי שאין גוללים ס"ת בציבור מפני כבוד הציבור ופירש רש"י מפני כבוד הציבור שיהו מצפים ודוממים לכך: וכתב המרדכי בהגהות גיטין (ס"א תסג) שביום טוב או ראש חודש כשאין שם ס"ת אחר גוללים ס"ת דמוטב שיחה כבוד הציבור ולא תדחה תקנת חכמים. וכן מצאתי כתוב בשם הריטב"א ביומא פרק בא לו (שם ד"ה חד). והרשב"א כתב בתשובה שאלת ראש חודש שחל להיות בשבת שמוציאין שני ס"ת אם אין להם אלא ס"ת אחד אם מותר לקרות המאורע בחומשים שלנו. תשובה מותר לקרות המאורע בחומש שהרי בפרק בא לו התירו לקרות בעל פה אף על פי שדברים שבכתב אי אתה רשאי לאמרם על פה (גיטין ס:) ואסרו לגלול מפני כבוד הציבור וכ"ש כאן שקורין בכתב שאין גוללין ע"כ. והעולם לא נהגו אלא כסברא ראשונה.

כא. פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן נג:ט

מפני... ונקיט כבוד הציבור, לומר כל היכא דכבוד הציבור, לא מהני מחילה:

כב. ב"ח אורח חיים סימן נג "ואין ממנין"

ולפע"ד נראה דאף להרמב"ם והרשב"א לא מהני מחילת הציבור דאין פירוש מפני כבוד הציבור שהוא כנגד כבודם לפני בני אדם שתועיל בו מחילת הציבור אלא פירושו שאין זה כבוד הציבור שישלחו לפניו יתעלה מי שאין לו הדרת פנים להליץ על הציבור דאף לפני מלך בשר ודם אין שולחין להליץ על הציבור אפילו אם הוא חכם גדול אלא אם כן שהוא בעל צורה ויש לו הדרת פנים שנתמלא זקנו כל שכן לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, דלפי זה אין מקום כלל לומר דמהני למנותו כשרצו הציבור למחול על כבודם.

ותו דאי איתא דמהני מחילת צבור בלא נתמלא זקנו אם כן מאי הקשו התוספות (חולין כד ב ד"ה נתמלא) מפרק הקורא עומד מדתנן קטן אינו יורד לפני התיבה ואינו נושא כפיו משמע הא הביא שתי שערות יורד לפני התיבה ונושא כפיו הא איכא לאוקמי הך דפרק הקורא עומד כשרצו הציבור למחול על כבודם ואפילו הכי קטן לא אלא הדבר פשוט כיון שכך תקנו חכמים דחששו לכבוד צבור אין ביד הציבור למחול

ותו דאם כן כל הני תקנות שתקנו חכמים מפני כבוד צבור שלא לגלול ספר תורה בצבור (יומא ע א, סוטה מא א) וכן אשה לא תקרא בצבור מפני כבוד הציבור (מגילה כג א) ופוחח לא ישא כפיו (שם כד א) דגנאי הוא לצבור וכן קטן לא ישא את כפיו (שם) שאין כבוד לצבור להיות כפופים לברכתו אם אתה אומר דרשאין למחול א"כ לא הועילו בתקנתם כלום דכל צבור יהיו מוחלים ותו דנעשו ישראל אגודות אגודות צבור זה ימחול וצבור זה לא ימחול...

כג. ב"ח אורח חיים סימן קמד "מדלגין בנביא"

ובהגהות מרדכי דגיטין תירץ רבינו שמשון ב"ר אברהם והוא הר"ש משנץ דמוטב ידחה כבוד ציבור ולא תדחה תקנת חכמים שנתקנה מימי משה לקרות בתורה ומביאו ב"י ואיני יודע למה כתב מוטב ידחה כבוד ציבור וכו' דנראה ודאי דאין כאן דחייה אלא מה שתקנו חכמים שאין מדלגין בתורה ושאין גוללין ס"ת בציבור מפני כבוד הציבור לא תקנו מתחלה אלא היכא דאפשר שלא לדלג כגון שיש להם ס"ת אחרת וכן אין גוללין ס"ת בציבור נמי אזהרה הוא לכתחלה שיגללו הספר למקום שיהא קורא בו מקמי שיגיע שעת הקריאה בציבור אבל בדיעבד ודאי צריך שידלג וכן לגלול בציבור כיון דלא אפשר ולא היתה תקנת חכמים אדיעבד כלל ואין כאן דחייה:

ותימה על מה שכתב ב"י בשם הרשב"א דתקנת חכמים דאין מדלגין אפילו כשאין להם אלא ס"ת אחת והתיר לקרות בחומשים וכן הא דאין גוללין בציבור תיקנו אפילו בדיעבד דלא אפשר לקרות בתורה בלא גלילה בציבור ולישנא דאין מדלגין ואין גוללין נראה דלא משמע אלא לכתחלה ויש ליישב דהרשב"א סבירא ליה כיון דבפרק בא לו קאמר רב ששת הא דתנן ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה ולא יגלול ס"ת עד דמטי לחומש הפקודים וניקרי ביה היינו טעמא משום דאין גוללין ס"ת בציבור משום כבוד הציבור והשתא על פה שרי אם כן כל שכן דיש לקרות בחומשין כדי שלא יהיו גוללין בציבור מפני כבוד הציבור דעדיף טפי בחומשין מבעל פה מיהו להלכה כתב ב"י דלא כהרשב"א והכי נקטינן וכן הוא המנהג:

כד. שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת ספר תורה סימן קמד:ג

אין גוללין ס"ת בצבור, מפני כבוד הציבור; ואם אין להם אלא ס"ת אחד, והם צריכים לקרות בשני ענינים, גוללין, וידחה כבוד הציבור.

כה. מגן אברהם סימן קמד ס"ק ז

וידחה כבוד הציבור - צ"ע דהא בכהן גדול התירו לקרות ע"פ ולא התירו לגלול בצבור ש"מ דלא אמר' ידחה כבוד הציבור אפי' היכא דלא אפשר בענין אחר וא"כ ה"נ יקרא ע"פ כמ"ש ב"י בשם הרשב"א וצ"ל דבשלמא במקדש היו כל ישראל ולא מחלו משא"כ בבה"כ דיש מתי מעט ומסתמא מוחלין על כבודם כדי לקיים קריאת המפטיר דשבת ור"ח ומפטיר די"ט דהוא תקנת הגאונים וע' במ"ס פי"א ומ"ש

סי' קמ"ג ס"ד ועיין ב"ה שדבריו צ"ע וטעה בין ובעשור לאך בעשור דהא אנן קורין ובעשור ובוזא אין מדלגין לעולם ע"ש ועב"י סימן קמ"ג וסי' נ"ג ס"ו מ"ש:

כו. מחצית השקל אורח חיים סימן קמ"ג ס"ק ז

ועיין ב"י סימן קמ"ג. ר"ל, דאיכא סייעתא לדברי מ"א דמהני מחילת הציבור, שכתב שם הרב ב"י לפי הטעם שכתוב בירושלמי [מגילה פ"ג סוף הלכה א] דמהאי טעמא אין קורים בחומשים שיהיו לב הציבור עגומה ויצטערו שאין קורים בתורה בציבור ויעשו כל הצטדקאי לקנות להם ספר תורה שלמה, לפי זה אפילו מחלו הציבור על כבודם לא מהני, משמע דלטעם שנתן ש"ס שלנו מפני כבוד הציבור, מהני אם מחלו הציבור על כבודם:

כז. משנה ברורה סימן נג ס"ק כג

הציבור - ואין הציבור יכולים למחול על כבודם בזה:

כח. משנה ברורה סימן תרפט ס"ק ז

וי"א שהנשים אינם מוציאות וכו' - ולא דמי לנר חנוכה דשאני מגילה דהוי כמו קריאת התורה ופסולה מפני כבוד הציבור ולכן אפילו ליחיד אינה מוציאה משום לא פלוג וגם דאפשר דאשה אינה חייבת בקריאה רק לשמוע וכדלקמיה ומקרי שאינה מחוייבת בדבר לגבי איש אבל אשה מוציאה את חברתה:

כט. משנה ברורה סימן קמ"ד ס"ק טז

גוללין וידחה וכו' - ר"ל ולא אמרינן דמשום זה יקרא פרשה של המפטיר בע"פ או בחומש דמסתמא הציבור מוחלין על כבודם כדי לקיים קריאת המפטיר כדין:

ל. משנה ברורה סימן קמ"ג:

אין קורין בו - מפני כבוד הציבור:

לא. שער הציון סימן קמ"ג ס"ק ו

גמרא, והיינו, שלא יאמרו שאין להם ספר תורה שלמה וזה גנאי להם [לבוש]:

לב. ערוך השולחן אורח חיים סימן נג סעיף י

אין ממנין לש"ץ קבוע אלא מי שנתמלא זקנו כלומר שיש לו זקן שזה נקרא איש בשנים אבל לא בפחות מכן שאין זה כבוד צבור כלומר שאינו מכבוד שמים שיהיה שלוחם של הציבור נער ורך בשנים ולכן אפילו ברצון הציבור אין ביכולתו להיות ש"ץ קבוע [ב"ה וט"ז סק"ב ועמ"ג"א סק"ט]...

לג. ערוך השולחן אורח חיים סימן קמ"ד סעיף ו

אמרו חז"ל ביומא [ס"ט]. דאין גוללין ס"ת בציבור מפני כבוד הציבור כלומר דאין כבוד הציבור להמתין עד שיגללו הס"ת על המקום שצריך לקרות בו היום וזה מוטל על השמש או על הקורא לגוללה מקודם התפלה ולהכינה אל המקום שצריך לקרות בו היום ורבים אין נזהרין בדין זה ונצרך להזהירם כי אין יודעים שיש איסור בזה וכתב רבינו הב"י בסעיף ג' דאם אין להם אלא ס"ת אחת והם צריכים לקרות בשני עניינים גוללין וידחה כבוד הציבור עכ"ל וכן המנהג הפשוט ברגלים או שבת ר"ח וחנוכה וד' פרשיות שצריכים שני ס"ת ואין להם אלא אחד גוללים כיון דא"א בעניין אחר. ואף על גב דבמקדש היה הכהן הגדול קורא בע"פ מטעם זה כדאיתא ביומא שם זהו מפני שהיו כל ישראל וטריחא מילתא ומאן מחיל אבל כל ציבור וציבור בפ"ע אנן סהדי שמוחלים על כבודם ועל טרחתם וניחא להו להמתין עד שיגללו על מקום הקריאה ושיקרא המפטיר בס"ת ולא בע"פ [מג"א סק"ז]:

לד. ר' אשר וויס, מנחת אשר בלק נא:ב

והנה נראה פשוט דאף שכתב המג"א דציבור יכול למחול על כבודו, אין זה אלא בענין הטרחא, אבל לגבי שאר דיני כבוד הציבור, כגון שנשים לא תעלינה לתורה, ערום לא יתפלל וכדומה, ודאי לא מהני מחילה, דבהני יודה אף המג"א דלא מדובר בכבוד של צבור מסויים זה גרידא, אלא בכבוד הציבור בישראל וענין כללי הוא שנוגע לכבוד ולמעמד הכללי של ציבור בישראל, ודו"ק בזה.

לה. השוקי חמד מגילה דף כא עמוד א

ולכן נראה שיש חילוק בין כבוד הציבור שהוא משום גנאי, לכבוד הציבור שהוא משום כבוד, וכעין מה שכתב הב"ח (סימן נג) דהעמדת חזן קטן אין פירושו מפני כבוד הציבור שהוא כנגד כבודם לפני בני אדם שתועיל בו מחילת הציבור, אלא פירושו שאין זה כבוד הציבור שישלחו לפניו יתעלה, מי שאין לו הדרת פנים, להליץ על הציבור, דאף לפני מלך בשר ודם אין שולחין להליץ על הציבור אפילו אם הוא חכם גדול...

ונראה שהוא הדין לענין ציבור שאין להם ספר תורה אלא חומשים שהוה גנאי להם, שאין להם ספר תורה, וכן אם אין להם מי שיקרא אלא אשה, הוה נמי גנאי לציבור, מה שאין כן קריאת המגילה בעמידה אינה אלא כבוד של הציבור שיעמוד החזן, ואם אין להם בעל קורא אלא תלמיד חכם שנהיה זקן ואינו יכול לעמוד על רגליו, אין בזה כל גנאי. אבל בקריאת התורה לא יקרא, וכן בתפילה לא יתפלל כי האיסור אינו משום כבוד הציבור, אלא משום דמעיקר הדין צריך להיות בעמידה. ולכן נראה דאם כל הציבור נכים, אפשר לבחור בנכה לכתחילה לקריאת המגילה דאולי אין זה בזיון עבורם מאחר וכולם כמותו. והוא הדין בחזן שלא נתמלא זקנו, דבישיבה קטנה דכולם צעירים ולא נתמלא זקנם, מותר למנות לחזן מי שלא נתמלא זקנו, דאין בזה גנאי לציבור.